

UNIVERSITETET I TRONDHEIM
 NORGES TEKNISKE HØGSKOLE
 INSTITUTT FOR FYSIKK

Faglig kontakt under eksamen:
 Navn: Ola Hunderi
 Tlf.: 3411

EKSAMEN I FAG 74140/70540 FYSIKK
 Avd. III (Bygg)
 Torsdag 24. august 1989
 Tid: kl. 0900–1500

Tillatte hjelpemidler: Godkjent lommekalkulator
 K.J. Knutsen: Formler og data i fysikk
 O.H. Jahren og K.J. Knutsen: Formelsamling
 i matematikk
 K.Rottmann: Matematische Formelsammlung
 C. Barrett/T.M. Crown: Mathematical
 Formula

Oppgave 1

En ideell varmepumpe arbeider som en (omvendt) carnotprosess og med en ideell gass som den arbeidende substans.

Prosessens begynner i tilstand 1 med volum V_1 , trykk p_1 og temperatur T_1 . Gassen utvider seg isotermt til volumet blir V_2 i tilstand 2. Nå foregår det en adiabatisk sammentrykning til tilstand 3 der volumet er V_3 og temperaturen T_3 . Gassen trykkes så sammen isotermt til tilstand 4 der volumet er V_4 . Til slutt utvider gassen seg adiabatisk inntil gassen igjen når tilstanden 1.

- Tegn prosessen i et pV -diagram. Finn antall mol molekyler n i gassen uttrykt ved V_1 , p_1 og T_1 .
- Finn varmen Q_1 som gassen mottar i løpet av den isoterme utvidelse fra tilstand 1 til tilstand 2, og varmen Q_3 som gassen gir fra seg i løpet av den isoterme sammentrykningen fra tilstand 3 til tilstand 4. Hvor stort arbeid W må tilføres pumpen i løpet av en syklus?
- Utled et uttrykk for pumpens effektfaktor $\epsilon = \frac{Q_3}{W}$ ved temperaturene T_1 og T_3 .

- d) Varmepumper skal varme opp en kystby. Varmepumpene arbeider imidlertid ikke ideelt. Virkningsgraden er 55% av virkningsgraden for en ideell varmepumpe (når den ikke ideelle pumpe overfører samme varmemengde til det varme reservoar som den ideelle pumpe).

Det kalde reservoar er Golfstrømmen med en gjennomsnittlig temperatur $t_1 = 7,0^\circ\text{C}$. Varmen skal avgis til en sentralvarmeanlegg ved temperatur $t_3 = 70^\circ\text{C}$.

Sentralvarmeanlegget skal motta effekten $P = 1,8 \cdot 10^7 \text{ W}$. Ved overføringen av varmen fra pumpene til sentralvarmeanlegget tapes 10%.

Hvor stor effekt P_0 må ytes til den mekaniske drift av varmepumpene?

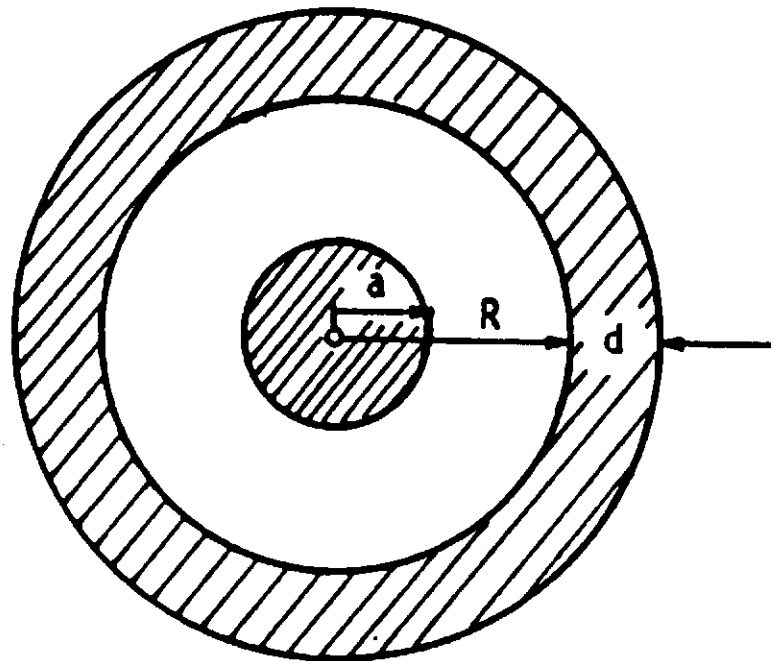
Finn hele systemets effektfaktor ϵ .

Oppgave 2

Vi har en uendelig lang rett massiv sylinder av metall med radius a . Vi skal i det følgende kalle denne for "indre sylinder".

Denne er plassert konsentrisk i en uendelig lang hul metallsylander med indre radius R og med vegg-tykkelse d , slik som vist på figuren. Vi kaller denne for "ytre sylinder".

Mellom sylindrene er det vakuum.

- a) Vi tilfører indre sylinder en ladning λ_1 pr. meter sylinderlengde og ytre sylinder en ladning λ_2 pr. meter sylinderlengde.

Bruk Gauss' sats til å utlede uttrykk for elektrisk feltstyrke $E(r)$ som funksjon av radiell avstand r fra sylinderaksen for

- i) $a < r < R$
- ii) $r > R + d$

- b) i) Forklar hvorfor $E(r) = 0$ for $r < a$ og for $R < r < R + d$.
- ii) Bestem hvor stor ladning det vil være pr. meter sylinderlengde på de to sidene av ytre sylinder.
Hint: Hvordan må ladningen fordele seg for at vi skal få $E = 0$ for $R < r < R + d$.

- c) Vi sender nå likestrømmer gjennom indre og ytre sylinder parallelt med aksene, i_1 gjennom indre, i_2 gjennom ytre. Strømtransporten er jevnt fordelt over metall-tverrsnittet for hver av sylinderne.

Bruk Amperes lov til å utlede uttrykk for magnetisk flukstetthet $B(r)$ som funksjon av r for

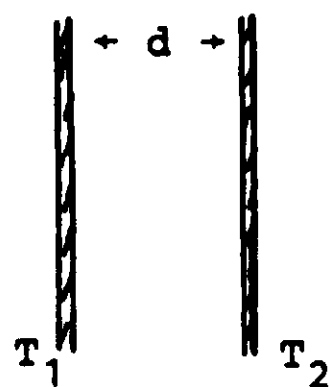
- i) $r < a$
- ii) $a < r < R$
- iii) $r > R + d$

når metallet har relativ permeabilitet μ_r .

- iv) Finn også uttrykk for $B(r)$ for $R < r < R + d$ og lag en kvalitativ skisse av funksjonen $B(r)$ for r fra 0 til $r > R + d$, for det tilfellet at $i_1 = -i_2$.

Oppgave 3

Vi skal ta for oss vindusflatens betydning for varmetapet i en tømmerhytte.

Vi antar dobbeltvindu av typen isolerglass. Vi antar at avstanden mellom glassene, d , er så liten at vi kan se bort fra konveksjon. Lufta mellom glassrutene har varmeledningsevne λ . Glassrutene har temperaturene T_1 og T_2 .

- a) Skriv ned uttrykket for energistromtettheten j_1 på grunn av varmeledning og netto energistromtetthet j_s på grunn av stråling. Anta at glasset kan regnes som sort i det aktuelle bolgelengdeområdet. Sett inn verdiene:

$$d = 12 \text{ mm}, \quad \lambda = 0.024 \text{ W/mK}$$

$$T_1 = 290 \text{ K}, \quad T_2 = 265 \text{ K} \text{ og}$$

$$\sigma = 5,67 \cdot 10^{-8} \text{ W/m}^2\text{K}^4$$

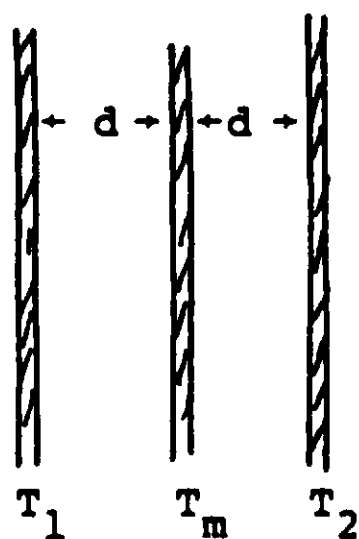
(Stefan Boltzmanns konstant)

- b) Anta en kasse – "hytte" på 8 x 5 x 2.5 m med gulv og tak av samme type som veggene. Anta at vindusarealet utgjør 10% av det totale veggarealet. Finn varmestromtetthetene og det totale varmetapet når veggene består av 15 cm steinull med 2.5 cm gran på hver side. Neglisjér varmeovergangseffekter på inner- og ytterflatene. Anta at lufttemperaturen inne i hytta overalt er lik 290 K og at utetemperaturen er 265 K. Varmeledningsevnen for gran er 0.14 W/mK og for steinull 0.047 W/mK.

Hvor stor del av tapet skyldes tap gjennom vinduene?

- c) Hvor mye reduseres den beregnede varmestromtettheten gjennom veggene i hytta dersom vi inkluderer varmeovergangseffekter på inner- og yttersiden av veggene. Anta at varmeovergangstallet gran/luft $h = 10 \text{ W/m}^2\text{K}$.

d)

Figur 2 viser et trippelvindu. Vis først at temperaturen T_m tilnærmet er gitt som

$$T_m \approx \frac{T_1 + T_2}{2}.$$

Anta som før at glasset kan regnes som sort i det aktuelle temperaturområdet, og at glass er en så god varmeleder at en kan regne temperaturen som konstant gjennom hver av rutene. Beregn så varmestromtettheten dersom $d = 10 \text{ mm}$ og data ellers er som i oppgave a).

Oppgitt: $T_a^4 - T_b^4 \approx 4T_a^3(T_a - T_b) \approx 4T_b^3(T_a - T_b).$